

โครงการคุณธรรมผู้บริหาร

โรงเรียนสมเสด็จวิทยา

เรื่อง

“ผู้บริหารใจซื่อ มือสะอาด”

โดย

นางพรทิพย์ เอี่ยมมาลา

ผู้อำนวยการโรงเรียน

นางสาวสำเภา เอี่ยมรัมย์

รองผู้อำนวยการโรงเรียน

โรงเรียนสมเสด็จวิทยา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

โครงการคุณธรรมผู้บริหาร

โรงเรียนสมเสด็จวิทยา

เรื่อง

“ผู้บริหารใจซื่อ มือสะอาด”

โดย

นางพรทิพย์ เอี่ยมมาลา

ผู้อำนวยการสถานศึกษา

นางสาวสำเภา เอี่ยมรัมย์

รองผู้อำนวยการสถานศึกษา

โรงเรียนสมเสด็จวิทยา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

โครงการคุณธรรม เรื่อง “ผู้บริหารใจซื่อ มือสะอาด” นี้ เป็นคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยได้ดำเนินโครงการจากการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมกันระหว่างผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ซึ่งได้จัดทำข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่างๆ

ในการนี้ ขอขอบคุณ คณะครูสมเสมีวิทยา และผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วม ในการดำเนินโครงการให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งได้รวบรวมเอกสารรายงานผลการดำเนินโครงการคุณธรรมเป็นรูปเล่ม เพื่อใช้รายงานการดำเนินงาน และเพื่อเป็นประโยชน์ในด้านการเผยแพร่สาระความรู้แก่ผู้ที่สนใจต่อไป หากมีข้อผิดพลาดประการใด ทางคณะผู้จัดทำต้องขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ผู้บริหารโรงเรียนสมเสมีวิทยา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	๗
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
ปัญหา	1
สาเหตุของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	1
เป้าหมาย	1
ระยะเวลาการดำเนินงาน	1
สถานที่ในการดำเนินงาน	1
วิธีการแก้ปัญหา	2
ความรู้ที่ใช้	2
หลักการและคุณธรรมที่นำมาใช้	10
การนำความรู้และหลักธรรมมาใช้ในโครงการ	13
ความสำเร็จ	13
การวัดและประเมินผล	13
บรรณานุกรม	

โครงการคุณธรรมผู้บริหาร เรื่อง ผู้บริหารใจซื่อ มือสะอาด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสมเสมีวิทย

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ภาระงานต่างๆ ในโรงเรียน งานโครงการ กิจกรรมต่อเนื่อง กิจกรรมใหม่ ทั้งในงานบริหารวิชาการ บริหารงานบุคคล บริหารงบประมาณ และบริหารทั่วไปนั้น จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ นักเรียนเป็นคนดี มีความสุข ดังนั้น ในการบริหารทรัพยากรของโรงเรียน ตามหลัก 4 Ms ได้แก่ 1. Man กำลังคน 2. Money งบประมาณ 3. Material วัสดุอุปกรณ์ และ 4. Management การจัดการ จะต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่จะเกิดกับนักเรียนเป็นอันดับแรก ในบทบาทหน้าที่ที่เป็นผู้บริหาร จึงมีอำนาจในการบริหารจัดการ 4Ms ซึ่งมีโอกาสที่จะเกิดการรั่วไหล ไม่มีประสิทธิภาพ ฉะนั้น การใช้จ่ายอย่างตรงไปตรงมา หรือ ความซื่อสัตย์สุจริต จึงเป็นคุณสมบัติ ที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารโรงเรียนสมเสมีวิทยา จึงเห็นว่า การทำโครงการ ที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต เรื่อง “ผู้บริหารใจซื่อ มือสะอาด” เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้มองเห็นถึงปัญหาที่แท้จริงและส่งผลให้ สามารถแก้ปัญหาการบริหารจัดการที่เกิดขึ้นได้ โดยเริ่มจากตัวของผู้บริหารเอง

2. ปัญหา

- 2.1 การบริหารจัดการทรัพยากรไม่เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน
- 2.2 การใช้จ่ายทรัพยากรจำนวนมากแต่ไม่ได้ผลตามที่คาดหวังไว้

3. สาเหตุของปัญหา

- 3.1 ความรีบเร่งในการทำงาน ทำให้ไม่มีเวลาในการจัดหาทรัพยากรที่คุ้มค่าที่สุด
- 3.2 ความเกียจคร้านในการค้นหาทรัพยากรที่คุ้มค่าที่สุด
- 3.3 ความเห็นแก่ตัวคำนึงผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับ
- 3.4 ความเกรงใจกับเพื่อนร่วมงานทำให้ไม่เฝ้าระวังผลงานที่ได้รับจากการใช้งบประมาณ

4. วัตถุประสงค์

- 4.1 เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนสูงสุด
- 4.2 เพื่อส่งเสริมคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต

5. เป้าหมาย

5.1 เชิงปริมาณ

ผู้บริหาร 2 คน ใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนสูงสุด

5.2 เชิงคุณภาพ

ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์สุจริต

6. ระยะเวลาการดำเนินงาน

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568)

7. สถานที่ในการดำเนินงาน

โรงเรียนสมเสมีวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

8. วิธีการแก้ปัญหา

8.1 วางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

8.2 ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ถูกต้องตามระเบียบ

9. ความรู้ที่ใช้

9.1 การบริหาร 4Ms

การบริหารจัดการ 4 Ms สถานศึกษาในยุค Thailand 4.0 การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่ต้องการให้เกิดใน สถานศึกษา ญัตติ เดชทรัพย์ (2550: 21) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการ 4 Ms ซึ่งจะทำให้สถานศึกษา ก้าวไกลทัน โลกแห่งนวัตกรรมยุค Thailand 4.0 ประกอบด้วยหลักดังนี้

1. กำลังคน (Man) นับเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนางานในสถานศึกษา สำหรับการเลือก บุคลากรที่จะมา พัฒนาสถานศึกษาจะต้องมีวิธีการในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานซึ่งบุคลากรที่มี ประสิทธิภาพในยุคใหม่ต้องมีความรู้ในด้านเทคโนโลยีเพื่อรองรับยุค Thailand 4.0 โดยมีเทคโนโลยีเข้ามามี บทบาทมากยิ่งขึ้นในกระบวนการทำงานทั้งในด้านเอกสารดิจิทัล การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้สื่อ เทคโนโลยี เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สื่อวิดีโอออนไลน์ เป็นต้น การใช้รูปแบบการสอนแนวนี้จะทำให้ นักเรียนเกิดการเปิดโลกทัศน์แห่งการเรียนรู้ และเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายมากกว่าการท่องจำ ในหนังสือ ซึ่งนักเรียน สามารถศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่ตนเองสนใจก่อเกิด เป็นการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และจะทำให้นักเรียนมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ผลงานจากการเรียนรู้ นอกจากนี้การใช้วัสดุ อุปกรณ์อาจจะลดความจำเป็นลงเนื่องจากใช้สื่อออนไลน์ ได้ในการสร้างองค์ความรู้ รวมไปถึงเอกสารที่สามารถทำออนไลน์ได้ หรือคอมพิวเตอร์โดยไม่จำเป็นต้องสิ้นเปลือง กระดาษในการทำงาน ทั้งนี้บุคลากรต้องมีความพร้อมที่จะเป็นคนไทยในยุค Thailand 4.0 เพื่อที่จะเป็น แบบอย่างในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ การศึกษาต้องปรับปรุงหลักสูตรเพื่อพัฒนาให้ก้าว ไกลในยุคของดิจิทัล พัฒนาค้นหาสามารถวางแผน ตรวจสอบ และปรับปรุงงานในกระบวนการทำงานทั้งการสอน และงานที่รับผิดชอบได้

2. งบประมาณ (Money) เป็นหัวใจของการบริหารงานทุกระบบ งบประมาณที่มาแหล่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น งบประมาณสนับสนุน การระดมทรัพยากร การบริจาค จะต้องมีการนำมาใช้ผ่านกิจกรรมโครงการที่เกิดจากการวางแผนร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษาอย่างคุ้มค่า ทั้งนี้กิจกรรมที่มี ความสำคัญที่เน้นงาน วิชาการต้องได้รับการจัดสรร และมีการลงทุนในการจัดการวัสดุอุปกรณ์ ที่ส่งเสริมการ เรียนรู้ในรูปแบบที่ทันสมัย มี เครื่องมือส่งเสริมในการเรียนรู้ ส่งเสริมคุณภาพของผู้เรียนทั้งความรู้ คุณธรรม และ คุณลักษณะที่ดีตามหลักสูตร ต้องการ เป็นผลสำเร็จที่สังคมต้องการเป็นบุคคลทางการแสวงหาความรู้ สร้างสรรค์ มีคุณลักษณะที่ดีในการทำงาน มี กระบวนการคิด มีวัสดุอุปกรณ์ที่ดี กิจกรรมสร้างสรรค์ และครูผู้สอนที่มีคุณภาพ การใช้งบประมาณจึงมีความสำคัญในการเตรียมการพัฒนาการจัดการศึกษาได้

3. วัสดุ (Materials) มีความสำคัญอย่างยิ่งในยุค Thailand 4.0 เนื่องจากเทคโนโลยีเข้ามามี บทบาทมาก ทำให้ผู้เรียนต้องใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องเตรียมพร้อมเครื่องมืออุปกรณ์ที่ เหมาะสมกับการ เรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ทุกสถานศึกษาจึงต้อง พัฒนาเครื่องมือการสอนให้มีคุณภาพเพื่อจะสร้างกำลังคนที่เป็นผู้นำ การใช้เทคโนโลยี มีกระบวนการคิด สร้างสรรค์จากกิจกรรมที่ได้ เรียนรู้ที่หลักสูตรสถานศึกษาจัดเตรียมไว้ ตั้งแต่ระดับรากฐานไม่เพียงแต่ใน ระดับอุดมศึกษา หากเริ่มแต่ผู้เรียนเข้า สถานศึกษาจะต้องมีพัฒนาการเรียนรู้ผ่านสื่อการสอนที่ทันสมัย เห็นค่า คุณการใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ จากกิจกรรม

ปลูกฝังคุณลักษณะที่ดี และเป็นผู้คิดค้นสร้างสรรค์งาน และกิจกรรม ต่อยอดได้ สื่อจึงมีความสำคัญอย่างมาก จำเป็นต้องช่วยกันระดมทรัพยากร และพัฒนาสื่ออุปกรณ์ให้ทันสมัยขึ้นในการจัดการศึกษาที่รากฐาน เพราะวัสดุอุปกรณ์นั้นจะกระจายอยู่กับประชากรจำนวนมากในสังคมที่จะ ออกไปประกอบกิจการของตนเองอย่างผู้มีความรู้บนพื้นฐานโลกยุค Thailand 4.0

4. การจัดการ (Management) เป็นกระบวนการในสถานศึกษา และปัจจัยหลักที่สำคัญในการพัฒนา เนื่องจากระบบงานราชการในหลายประเด็นไม่ส่งเสริมการบริการทรัพยากร ซึ่งติดขัดระเบียบที่ซับซ้อน ทั้งกฎกติกา ทำให้การซื้อของในภาครัฐมีราคาสูง การจัดทำเอกสารมีกฎระเบียบไม่คล่องตัว สถานศึกษาซื้อของ ราคาแพงเพราะ การจัดทำเอกสารการเงินที่ล่าช้า ต่างจากเอกชนกระบวนการในการจัดซื้อจัดจ้างไม่ซับซ้อนทำให้ สามารถบริการ จัดการได้รวดเร็ว มีคุณภาพ คุ่มค่า และคุ่มราคากับงบประมาณที่เสียไปในการบริการงบประมาณ ของสถานศึกษาซึ่ง ต้องการปรับเปลี่ยนให้เกิดความคล่องตัวในการใช้เงิน ลดขั้นตอนความซับซ้อนลงโดยเน้น จุดหมายที่คุ่มค่ามากกว่า การใช้ระเบียบที่รัดกุมจนดำเนินการทำงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ในขณะที่การบริหาร งบประมาณของเอกชน สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว และคุ่มค่า สถานศึกษาควรมีการพัฒนาให้มีวิธีการใน การทำงานได้คล่อง ถูกต้อง ประหยัด และรัดกุม อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เป็นการบริหารงานยุค Thailand 4.0 ไปพร้อมกับแนวความคิดที่ต้องการ ด้วย

จากที่กล่าวมานั้นเป็นหลักการ 4Ms ประกอบด้วย กำลังคน (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุ (Materials) และการจัดการ (Management) เป็นหลักการสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการ ทรัพยากร การศึกษาในสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0 จะทำให้การบริหารในสถานศึกษามีความคล่องตัวสูง และจัดการ ทรัพยากรการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก ทำให้กลายเป็นสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0 ได้ ในอนาคต

9.2 หลักธรรมาภิบาล หรือ good governance

ในภาษาอังกฤษ หมายถึงหลักการบริหารจัดการที่ดี อันเกี่ยวข้องกับนโยบายของส่วนราชการและ พฤติกรรมของบุคลากรในองค์กร สำหรับรัฐบาลไทย ได้วางหลักของการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีไว้ว่า ประกอบด้วยหลักการ 6 ประการ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักสำนึกรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า ดังนี้

หลักนิติธรรม หมายถึงการตรากฎหมาย กฎ กติกาที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับใช้เป็นไปตามกฎ กติกาที่ ตกลงกันไว้ คำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ ความยุติธรรมของสมาชิก

หลักคุณธรรม หมายถึงการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเอง เพื่อให้มี ความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต

หลักความโปร่งใส หมายถึงสุจริตไม่คดโกง หรือมีความหมายตรงกันข้ามกับการทุจริตคอร์รัปชัน เป็น ความหมายในเชิงบวก

หลักการมีส่วนร่วม หมายถึงการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองและทางการบริหาร การตัดสินใจที่ เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร การให้ข้อมูลแก่ประชาชน การแสดงความคิดเห็น การให้คำปรึกษา การร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมควบคุมงานสาธารณะ

หลักสำนึกรับผิดชอบ หมายถึงการตระหนักในสิทธิหน้าที่ สำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจ ต่อปัญหาสาธารณะ ความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาสาธารณะ การเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และ ความกล้าหาญที่จะรับผิดชอบต่อการกระทำของตน

หลักความคุ้มค่า หมายถึงการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม ใช้อย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ แข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน โดยมุ่งประโยชน์สูงสุด

10. หลักธรรมและคุณธรรมที่นำมาใช้

10.1 หลักความซื่อสัตย์สุจริต

ในขณะที่สังคมไทยกำลังเผชิญหน้ากับความขัดแย้ง และความรุนแรงตลอด 10 ปีที่ผ่านมา นอกเหนือจากการที่สังคมคาดหวังที่จะให้สังคมไทยผ่านพ้นสถานการณ์ความขัดแย้งไปสู่ความปรองดองสมานฉันท์ โดยการให้โอกาสแก่นักการเมือง และมุ่งหวังเกิดสังคมให้อภัยแก่กันและกันนั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือ ความคาดหวังให้นักการเมืองมีความซื่อสัตย์สุจริต และไม่ทุจริตคอร์รัปชัน

การที่สังคมไทยคาดหวังต่อคุณธรรมจริยธรรมในประเด็น “ความซื่อสัตย์สุจริต” นั้น สะท้อนให้เห็น 2 ประการ คือ (1) ความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เคยปรากฏมีในสังคมไทย จึงเป็นปัจจัย และตัวแปรสำคัญที่ทำให้สังคมมุ่งเน้นอยากจะให้กลุ่มคนต่างๆ ได้พัฒนาให้ดีขึ้น เพื่อประโยชน์ และความอยู่รอดของสังคมต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว หรือ (2) ความซื่อสัตย์สุจริต เคยเป็นมีและปรากฏในสังคมไทย จนกลายเป็นจุดแข็ง และเป็นค่านิยมหลักที่เคยได้รับการประพฤติปฏิบัติในสังคมมา 700 กว่าปีแล้ว สังคมจึงถวิลหาเพื่อให้กลุ่มคนต่างๆ ได้น้อมนำกลับมาประยุกต์ใช้ในชีวิตและการทำงานต่อไป

จากการวิเคราะห์คุณธรรมและจริยธรรมในประเด็น “ความซื่อสัตย์สุจริต” นั้น นับว่าเป็นองค์ธรรมสำคัญที่เป็นหลักยึดของสังคมไทยมาอย่างต่อเนื่อง เพราะหลักการนี้ปรากฏชัดอยู่ในหลัก “อาชวะ” ใน “ทศพิธราชธรรม” ที่เน้นความซื่อตรงต่อธรรม ต่อตัวเอง ต่อสังคมประเทศชาติ และ “สุจริต” ในหลัก “จักรวรรดิวัตร” ที่เน้นความสุจริตทั้งกาย วาจา และใจ หลักการทั้งสองนี้ จึงถือได้ว่าเป็นหลักการสำคัญที่ขนานนำทางการเมืองได้ใช้เป็นหลักปฏิบัติในการบริหารกิจการบ้านเมืองตามหลักธรรมาภิบาลตามกรอบของผู้นำตามแบบของ “ธรรมราชา” ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

จากความสำคัญขององค์ธรรมข้อนี้ จึงทำให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทาน พระราชดำรัส ณ ตำหนักจิตรลดารโหฐาน ในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2530 ว่า “...**ความซื่อสัตย์สุจริต**เป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดในตัวเอง เพื่อจักได้เป็นคนดีมีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาด ที่เจริญมั่นคง ...” นอกจากนี้ ทรงพระราชทานในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำกระทรวง เจ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณตน ก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ ศาลาดุสิดาลัย ในวันที่ 20 ตุลาคม 2540 ว่า “... ในประเทศชาตินี้ ก็มี**คนที่ดีสุจริต** และมี**คนที่ทุจริต** ถ้า**คนที่ดีสุจริต**ซึ่งมีมาก ไม่สามารถที่จะป้องกันตัวจาก**ทุจริตชน** ก็ทำให้**ประเทศชาติล่มจม**...”

10.1.1 ความหมายทั่วไปของความสุจริต

คำว่า “สุจริต” นั้น เป็นคำที่มีความหมายกว้าง และยากที่จะกำหนดหลักเกณฑ์แน่นอนลงไปให้ชัดเจน หากอธิบายความสุจริตตามกรอบของกฎหมายแล้ว การที่จะกล่าวว่าหลักสุจริตมีต้นกำเนิดมาจากอะไร และเกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อใดนั้น จึงเป็นการตีกรอบได้ค่อนข้างยาก แต่เมื่อวิเคราะห์จากหลักทางกฎหมาย หลักสุจริตจะแทรกซึมอยู่ในระบบกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายแบบ Common Law และ Civil Law อีกทั้งคำว่า สุจริต ยังเป็นที่คุ้นเคยกันดีในสังคมมานาน ฉะนั้น หากจะศึกษาที่มาของสุจริตจึงจะต้องศึกษาตั้งแต่การเกิดขึ้นของมนุษย์ เพราะการรวมกันเป็นสังคมของมนุษย์นั้นเกิดขึ้นมาก่อนที่จะมีกฎหมาย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายของ คำว่า **สุจริต** หมายถึง ประพฤติชอบ ประพฤติในทางที่ถูกต้อง ตรงข้ามกับคำว่า **ทุจริต** เช่น เขาทำมาหากินด้วยความ**สุจริต** ชีวิตจึงเต็มไปด้วยความสุขกายสบายใจ ธุรกิจที่**สุจริต**ย่อมอยู่คงทนมากกว่าธุรกิจที่**ทุจริต** ในการใช้สื่อทางอินเทอร์เน็ตทุกคนควรเผยแพร่ข้อความ

หรือรูปภาพโดยสุจริต คำว่า **สุจริต** มักใช้ควบคู่กับคำว่า **ซื่อสัตย์** เป็น **ซื่อสัตย์สุจริต** เช่น กฎหมายกำหนดให้ข้าราชการพลเรือนต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความ **ซื่อสัตย์สุจริต** เที่ยงธรรม ขยันหมั่นเพียร และดูแลเอาใจใส่รักษาประโยชน์ของทางราชการ

อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่าการนิยามหลักสุจริตนั้น อาจแบ่งได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ การให้ความหมายในเชิงอัตตะวิสัย (Subjective) และ การให้ความหมายในเชิงภาวะวิสัย (Objective) กล่าวคือ

(1) หลักสุจริตตามความหมายในเชิงอัตตะวิสัยนั้น ได้รับการอธิบายโดยอาศัยความรู้ หรือไม่รู้ข้อเท็จจริงบางประการของบุคคลเป็นสำคัญ ดังเช่นที่ศาลฎีกาได้เคยอธิบายความสุจริตเอาไว้ว่า หมายถึง การกระทำโดยไม่รู้ หรือไม่ควรรู้ถึงความบกพร่องแห่งสิทธิที่มีมาแต่อดีต ตามคำพิพากษาที่ 550/2490 แต่ถ้าการกระทำโดยรู้ถึงความบกพร่องแห่งสิทธิของตนจะถือว่าสุจริตไม่ได้ ตามคำพิพากษาที่ 1012/2504 และยังให้ความหมายเลยไปถึงว่า ถ้าความไม่รู้ นั้นเกิดจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้กระทำ ก็ถือว่าไม่สุจริตเช่นเดียวกัน หลักสุจริตที่อธิบายโดยความรู้ หรือไม่รู้ข้อเท็จจริงนี้ ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์ เรียกว่า หลักสุจริตเฉพาะเรื่อง

(2) หลักสุจริตตามความหมายในเชิงภาวะวิสัย เป็นหลักการพื้นฐานที่มีความเกี่ยวพันโดยตรงกับความซื่อสัตย์ (Honesty) ความเป็นธรรม (Fairness) ความมีเหตุผล (Reasonableness) การปกป้องความไว้วางใจ (Protection of Reasonable Reliance) การคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้อื่น (Due Regard for the interest of other party) ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Considerate Behavior)

(3) ความประพฤติชอบ และการประพฤติในทางที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นสะท้อนถึงการประพฤติในเชิงบวกต่อตัวเอง และสังคม ความสุจริตตามมิติของราชบัณฑิตนั้นมิได้สะท้อนถึงการประพฤติที่มีต่อสังคมเท่านั้น หากแต่ยังสะท้อนเข้าไปถึงภายในจิตใจของแต่ละบุคคลด้วย

10.1.2 ความหมาย และประเภทของความสุจริตในพระพุทธศาสนา

สุจริต มาจากบาลีว่า “สุ บพหน้า” แปลว่า “ดี งาม และง่าย” และ “จร ชาติ” แปลว่า “ประพฤติ” รวมเป็น “สุจริต” แปลรวมกันว่า “ความประพฤติดี, ความประพฤติงาม, และการประพฤติปฏิบัติในวิถีที่เรียบง่าย ประพฤติดี งาม และง่ายนั้น สะท้อนผ่าน 3 มิติคือ

(1) กายสุจริต เป็นการประพฤติดี แล่งดงามทางกาย โดยงดเว้นจากการไม่เบียดเบียน และฆ่าสัตว์ (ปาณาติบาต) การไม่แย่งชิง คดโกง ยักยอก และลักพาสิ่งของที่เจ้าของมิได้อนุญาต (อทินนาทาน) และการประพฤติผิดในเรื่องกามคุณจนขาดความสำรวมระวัง (กามเมสุมิฉนจาร)

(2) วชิสุจริต เป็นการประพฤติดี แล่งดงามทางกาย โดยการงดเว้นจากการพูดเท็จ และบิดเบือนเพื่อให้มา หรือให้บุคคลอื่นในทางที่ผิด (มุสาวาท) การพูดจาเหน็บแนม และส่อเสียดบุคคลอื่น (ปสุณวาจา) การพูดคำหยาบคาย เพื่อให้คนอื่นเจ็บใจ (ผรุสวาจา) และการพูดจาเพ้อเจ้อ หาสาระมิได้จากการพูดเหล่านั้น (สัมผัปปลาปะ)

(3) มโนสุจริต เป็นการประพฤติดี แล่งดงามทางจิตใจ โดยการไม่เพ่งเล็งที่จะแสวงหาช่องทางเพื่อให้ทรัพย์สินสมบัติของคนอื่น (อนภิชฌา) การไม่ผูกพยาบาทจองเวรคนอื่น (อพยาบาท) และการมีความคิดในทางที่ถูกต้องเหมาะสม มีปัญญาคิดพิจารณาสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง (สัมมาทิฐิ)

หากจะถอดหลักการ “ความสุจริต” ทั้ง 3 ประการที่สัมพันธ์กับการป้องกันการคอร์รัปชันนั้น จะพบประเด็นที่สอดคล้องกันดังแผนภาพด้านล่าง

ความสุจริตในมิติของมโนสุจริตจะเน้นหนักไปที่การไม่คิดละโมภโลภอยากได้ของบุคคลอื่น หรือสมบัติสาธารณะ โดยการคิดแสวงหาช่องทางที่จะอำนาจ และหน้าที่ไปกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อที่จะได้มา ในขณะที่กายสุจริตจะเน้นไปที่การตัดสินใจประพฤติทุจริตคอร์รัปชันโดยการแสดงออกทางกายด้วยลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การใช้กำลัง หรืออาวุธแย่งชิงโดยตรง หรือการแย่งชิง และคดโกงด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งของ หรือสมบัติสาธารณะที่ตัวเองได้ตั้งใจและวางแผนเพื่อแย่งชิงหรือคดโกง ส่วนวจีสุจริตนั้น เป็นการใช้วาจาเพื่อโน้มน้าว

บิดเบียน โโกหก หรือหลอกหลวงด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้คู่กรณี หรือบุคคลอื่นๆ หลงเชื่อจนได้มาซึ่งสิ่งที่มุ่งหวัง

10.1.3 ความสุจริต: จากพระพุทธเจ้าถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

นอกเหนือจากการที่พระพุทธเจ้าทรงเน้นให้มนุษย์แต่ละคนพัฒนาองค์ธรรมความสุจริตทั้ง 3 มิติ คือ กายสุจริต วาจาสุจริต และจิตใจสุจริตดังที่ได้นำเสนอแล้ว ทรงตรัสสอนโดยการขยายความชุดธรรมนี้ว่า เมื่อปฏิบัติตัวดำรงตนอยู่ในหลักการนี้อย่างสม่ำเสมอแล้ว จะก่อให้เกิดความสุขทั้งในโลกนี้ และโลกหน้าด้วยเช่นกัน ดังพุทธพจน์ว่า “บุคคลพึงประพฤติธรรมให้สุจริต ไม่พึงประพฤติธรรมให้ทุจริต ผู้มีปกติประพฤติธรรม ย่อมอยู่เป็นสุขในโลกนี้ และโลกหน้า” นอกจากนี้ พระองค์ทรงตรัสเตือนว่า “ลูกขึ้นเถิด อย่ามัวประมาทอยู่เลย จงประพฤติสุจริตธรรม เพราะผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุข ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า”

จะเห็นว่า พระดำรัสดังกล่าว ทรงกระตุ้นเตือนให้เกิดแรงบันดาลใจ โดยทรงเน้นว่า การลูกขึ้นใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาทนั้น มีนัยที่สะท้อนถึงการให้มนุษย์แต่ละคนยึดมั่นอยู่ในสุจริตธรรม เพราะเมื่อมนุษย์ยึดมั่นอยู่ในสุจริตธรรมโดยการสุจริตต่อธรรมแล้ว ธรรมนั้นจะทำหน้าที่รักษามนุษย์แต่ละคนด้วยความสุจริตเช่นกัน ประเด็นสำคัญมิได้หมายถึงการที่มนุษย์สุจริตต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ทั้งในการดำเนินชีวิตและการทำงาน แต่จำเป็นต้องเริ่มต้นด้วยความ “สุจริตต่อธรรม” เมื่อนั้นธรรมจะทำหน้าที่รักษาผู้ประพฤติธรรมด้วยความสุจริตเช่นเดียวกัน กล่าวคือ การประพฤติดี และประพฤติชอบที่สอดคล้องต่อธรรม ธรรมจะทำหน้าที่รักษาให้ชีวิตแต่ละคนดี และดำรงมั่นอยู่ในความชอบธรรมเช่นกัน

พระพุทธดำรัสดังกล่าวนี้บ่งว่ามีอิทธิพลสำคัญต่อพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ที่ทรงพระราชทาน ณ ตำนกจิตรลดาโรฐาน ในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2530 ว่า “ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นพื้นฐานของความดีทั้งปวง จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดในตัวเอง เพื่อจักได้เป็นคนดีมีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาด ที่เจริญมั่งคั่ง...” ความสุจริตจึงถือได้ว่าเป็นหลักการพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาชีวิตสะอาด เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านได้ใช้เป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทั้งในการดำเนินชีวิต การประกอบสัมมาชีพ การทำงาน และการเข้าไปเกี่ยวกับข้องกับคนอื่นในชุมชน

เมื่อนำพระพุทธพจน์มาเชื่อมโยงกับพระราชดำรัสกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะพบประเด็นที่สอดคล้อง และเชื่อมโยงกันอย่างมีนัยสำคัญดังนี้

การดำเนินชีวิตด้วยหลัก “สุจริตธรรม” หรือ “ความซื่อสัตย์สุจริต” อันเป็นแนวทางที่พระพุทธเจ้าทรงย้ำเตือนให้พุทธศาสนิกชนได้ตระหนักรู้ว่า การดำรงตนอยู่ในครรลองของสุจริตธรรมนั้น ธรรมะจะรักษาที่คนที่ดีพูด และทำอย่างสุจริตให้มีความสุขทั้งในโลกนี้ และโลกอื่น ตลอดเวลาในการดำเนินชีวิต และความซื่อสัตย์สุจริตจะเป็นพื้นฐาน หรือตัวชี้วัดความดีงามในการใช้ชีวิตร่วมกันกับคนอื่น ๆ ในสังคม

ชีวิตที่สะอาดตามความมุ่งหมายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวดังกล่าวดังกล่าว สอดรับกับพุทธพจน์อย่างมีนัยสำคัญดังบทว่า “มหาบุรุษทรงยินดีในสิ่งจะ ในธรรม ในการฝึก ในความสำรวมในความสะอาด ในศีลที่เป็นอาลัย ในอุโบสถกรรม ในความไม่เบียดเบียนสัตว์ทั้งหลาย ในกรรมอันไม่สาหัส ทรงสมาทานมั่น ทรงประพฤติอย่างรอบคอบ ซึ่งคำว่า “สะอาด” ในคำว่า “ชีวิตสะอาด” นั้น หมายถึง ความสะอาดใน 3 มิติ คือ สุจริต 3 ประการ คือ กายสุจริต (ประพฤติชอบด้วยกาย) (2) วาสุจริต ประพฤติชอบด้วยวาจา (3) มโนสุจริต ประพฤติชอบด้วยใจ กล่าวคือชีวิตสะอาดที่พระเจ้าอยู่หัวทรงมุ่งเน้นนั้นสอดคล้องกับความสะอาดตามความมุ่งหมายของพระพุทธเจ้าที่มีพระประสงค์ให้พัฒนาความสะอาดที่ดำรงอยู่บนฐานของความสุจริตทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ และความสุจริตดังกล่าวจึงได้กลายเป็นพื้นฐานความดีทุกประการดังที่พระเจ้าอยู่หัวทรงเน้น การยึดมั่นอยู่ใน “สุจริตธรรม” มิได้ส่งผลดีต่อการดำเนินในปัจจุบันเท่านั้น แต่ได้ขยายผลดีไปสู่ชีวิตในอนาคตเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ชีวิตหลังความตาย”

ดังที่มีคำถามถึงพระพุทธเจ้าว่า “อะไรหนอ เป็นเหตุปัจจัยให้บุคคลบางคนในโลกนี้ หลังจากตายไปแล้วจะเข้าถึงความเป็นอยู่กับเทพทั้งหลายผู้นำเนื่องในหมู่คณาธิปไตย” พระพุทธเจ้าตรัสว่า ภิกษุ บุคคลบางคนในโลกนี้ ประพฤติ กายสุจริต วจีสุจริต และมโนสุจริต...นี้แล เป็นเหตุปัจจัยให้บุคคลบางคนในโลกนี้ หลังจากตายไปแล้ว จะเข้าถึงความเป็นอยู่ร่วมกับเทพทั้งหลายผู้นำเนื่องในหมู่คณาธิปไตย

นอกจากนี้ พระองค์ทรงย้ำให้เห็นความสำคัญของการยึดมั่นอยู่ในสุจริตธรรมจะก่อให้เกิดความสุขในทุกเวลาของการดำเนินชีวิตว่า “ภิกษุทั้งหลาย สัตว์เหล่าใดประพฤติบอดด้วยกาย (กายสุจริต) ประพฤติชอบด้วยวาจา (วจีสุจริต) ประพฤติชอบด้วยใจ (มโนสุจริต) ในเวลาเช้า เวลาเช้าก็เป็นเวลาที่ดีของสัตว์เหล่านั้น ประพฤติชอบในเวลาเที่ยง ก็เป็นเวลาที่ดีของสัตว์เหล่านั้น ประพฤติชอบในเวลาเย็นก็เป็นเวลาที่ดีของสัตว์เหล่านั้น” [15]

สรุปแล้วจะเห็นว่า การยึดมั่นอยู่ในสุจริตธรรมนั้นจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิต และการยึดมั่นดังกล่าว จะก่อให้เกิดความสุขในทุกเวลาของการประพฤติและปฏิบัติ ซึ่งสุจริตธรรมจะทำหน้าที่ในการดูแลรักษาคนที่ปฏิบัติให้มีความสุขทั้งเวลาเช้า เวลาเที่ยง และเวลาเย็น อีกทั้งสุจริตธรรมที่พัฒนาให้เกิดขึ้นในจิตใจนั้น จะส่งผลต่อการทำงาน ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และสังคมโลกต่อไป

10.1.4. ความสุจริต: จาการากฐานของความดีสู่ความสะอาดของชีวิตและประเทศชาติ

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชทรงเห็นคุณค่าและความสำคัญของความซื่อสุจริตว่ามีความสำคัญต่อการเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาความดีให้เกิดขึ้นทั้งภายในจิตใจ และภายนอกที่จำเป็นต้องปฏิบัติต่อการในสังคม จึงทรงพระราชทาน ณ ตำหนักจิตรลดารโหฐาน ในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2530 ที่ว่า “ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดในตัวเอง เพื่อจักได้เป็นคนดีมีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาด ที่เจริญมั่นคง” จากพระราชดำรัสนี้ทำให้พบประเด็นของชุดความคิดใน 2 ประเด็นใหญ่ คือ (1) ความสุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง และ (2) ชีวิตที่สะอาด หากเชื่อม 2 ชุดความคิดนี้เข้าด้วยกัน จะพบว่า ความสุจริต นอกจากจะเป็นเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่างแล้ว ยังส่งผลต่อเนื่องให้ชีวิตมนุษย์มีความสะอาดด้วย ซึ่งความสะอาดนั้นมีค่าเท่ากับความซื่อสัตย์สุจริต สรุปได้ว่า บุคคลใดก็ตามดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ชีวิตของบุคคลนั้นย่อมนับถือว่างสะอาด และเจริญมั่นคง

ด้วยเหตุดังกล่าว คำว่า “ชีวิตสะอาด” จึงเกิดขึ้นบนฐานของความสุจริตทั้งมิติของความสุจริตทั้งมิติของกายที่สุจริตไม่แสดงออกถึงการคดโกงทุจริต (กายสุจริต) การไม่ใช้วาจาบิดเบือน หรือสื่อสารเพื่อให้มาซึ่งสิ่งต่างๆ ที่มิควรมิควรได้ (วจีสุจริต) และการไม่คิดมุ่งหวังที่จะได้ประโยชน์เพื่อหาช่องทางแย่งชิง หรือทุจริตคดโกง (มโนสุจริต) การพัฒนาชีวิตที่สะอาดจึงจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการพัฒนากลุ่มบุคคลเชิงปัจเจกในครอบครัว คือ “พ่อ แม่ และลูก” เพื่อให้มีชีวิตสะอาด เมื่อนั้น ครอบครัวเหล่านั้นจะสะอาด ความสะอาดของแต่ละครอบครัวย่อมส่งผลทำให้หมู่บ้านสะอาด อันจะต่อเนื่องไปสู่สังคม ประเทศชาติ และโลกสะอาดมากยิ่งขึ้นอันมีผลมาจากชีวิตของแต่ละคนในครอบครัวสะอาด

“รากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาชีวิตให้สะอาดโดยการยึดมั่นอยู่ในคุณธรรมความสุจริต” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่พระองค์ทรงจุดประกายให้มนุษย์แต่ละคนได้หันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาชีวิตให้สะอาดโดยการยึดมั่นอยู่ในความสุจริต” และหากขยายความของคำว่า “ซื่อสัตย์สุจริต” นั้น หมายถึง ความสุจริตทั้งกาย พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา เพราะเมื่อกายมีอาชีพที่สุจริต พฤติกรรมไม่มุ่งแย่งชิง หรือทุจริตคดโกง จิตใจไม่ละโมภโลภมาก และปัญญาที่ไม่แสวงหาช่องทางทุจริต ย่อมส่งผลถึงความสุจริตของครอบครัวทั้งพ่อ แม่ และลูกด้วย ความสะอาดของแต่ละครอบครัวจึงส่งผลต่อความสะอาดของหมู่ในภาพรวมอันเป็นหน่วยนับรวมของครอบครัว และจะส่งผลต่อสังคม ประเทศชาติให้มีความสะอาดต่อไป ดังนั้น หากชีวิตแต่ละคนสะสมความสะอาดสุจริตได้มากขึ้น ย่อมส่งผลต่อประเทศชาติในฐานะที่จะมีภูมิคุ้มกันการทุจริตคดโกงต่อไป

10.1.5 แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความสุจริตที่เหมาะสมแก่ชีวิตและสังคมไทยปัจจุบัน

เมื่อกล่าวถึงการพัฒนานองศ์ธรรมเรื่อง “ความสุจริต” ให้เกิดขึ้นแก่ชีวิตและสังคมนั้น ต้องอาศัยทั้งปัจจัยภายใน (โยนิโสมนสิการ) โดยการคิดวิเคราะห์ถึงผลดีจากการยึดมั่นอยู่ในสุจริตธรรมอย่างรอบด้าน ในขณะเดียวกัน ต้องอาศัยปัจจัยภายนอก (ปรโตโฆษะ) หรือสิ่งแวดล้อมภายนอกเข้ามากระตุ้นเตือนให้เกิดการศึกษาและเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง ฉะนั้น กระบวนการพัฒนาจึงมี 3 ระดับ คือ (1) ต้องเปิดพื้นที่ให้ความรู้ และความเข้าใจอย่างรอบด้าน (Cognitive) (2) ความเข้าใจดังกล่าวจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติ (Attitude Change) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงภายใน อันเนื่องมาจากการเห็นคุณค่าและความสำคัญของสิ่งที่เรียนรู้ และ (3) การมีพฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสมในมิติของความสุจริตที่แสดงออกโดยการไม่คดโกงคอร์รัปชัน สมบัติของบุคคลอื่นฯ หรือสมบัติสาธารณะที่เป็นของสังคม สำหรับแนวทางในการดำเนินการนั้น ควรประกอบด้วย ประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

(1) **การจัดการความรู้เกี่ยวกับความสุจริต** จุดเริ่มต้นในการดำเนินการด้วยเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับความสุจริตเพื่อให้เป็น “ศูนย์กลางความรู้เกี่ยวกับความสุจริต” โดยการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างฐานองค์ความรู้เกี่ยวกับ “สุจริต” หรือการจัดการความรู้เกี่ยวกับความสุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำวิจัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสภาวิจัยแห่งชาติควรให้นำหนักโดยการสนับสนุนงบประมาณในการศึกษาวิจัยอย่างรอบด้านทั้งในเชิงลึก และด้านกว้าง ซึ่งเน้นการศึกษาในภาคทฤษฎี เพื่อให้เข้าถึงข้อมูลพื้นฐานของหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับความสุจริตของตะวันตกและตะวันออก ครอบคลุมถึงหลักการที่ปรากฏอยู่ในศาสนาต่างๆ ตัวแปรสำคัญที่จะต้องศึกษาให้เข้าใจลึกซึ้งคือแง่มุมเชิงลึกที่มีอยู่ในศาสนา เพราะหลักการศาสนาจะเป็นพื้นฐานสำคัญให้ศาสนิกชนต่างๆ ได้นำไปประยุกต์ใช้ และนำเสนอในมิติอื่นๆ ต่อไป นอกจากนี้ ควรนำข้อมูลดังกล่าวไปสู่เวทีของการสัมมนาเชิงวิชาการอันจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างนักการศาสนา นักวิชาการ และนักปฏิบัติของกลุ่มต่างๆ ในสังคม เพื่อที่จะได้อธิบาย ดีความ และประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับหลักการของศาสนา และค่านิยมทางสังคมต่อไป

(2) **การจัดทำแผนที่ว่าด้วยความสุจริต** แผนที่ว่าด้วยความสุจริต (Integrity Map) จะเป็นแผนที่ซึ่งสำรวจความสุจริตในทุกภูมิภาคของประเทศไทย รวมไปถึงจังหวัดต่างๆ ที่ครอบคลุมถึงองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ รวมไปถึงหน่วยงาน กรม กระทรวง และบริษัทต่างๆ ที่ดำเนินธุรกิจตามกฎหมายของประเทศไทย เพื่อที่จะได้วิเคราะห์สภาพความสุจริตขององค์กรต่างๆ รวมไปถึงการวิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรค ปัจจัย และตัวแปรในการพัฒนาศักยภาพความสุจริตและโปร่งใส แนวทางการจัดทำแผนที่ความสุจริตดังกล่าวจะต้องมองให้เห็นภาพทั้งระบบ แต่ในระบบใหญ่จะมีระบบย่อยที่แบ่งออกเป็นภาค เป็นองค์กร และหน่วยงานที่เป็นภาครัฐและเอกชน ซึ่งจะช่วยให้ง่ายต่อการบริหารจัดการได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(3) **การค้นหามุมปัญญาท้องถิ่นว่าด้วยการเสริมสร้างความสุจริต** สังคมไทยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน และเสริมสร้างความสุจริตในหลายมิติ ที่ครอบคลุมในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย โดยแยกย่อยออกไปตามชุมชน และหมู่บ้านต่างๆ แนวทางในการศึกษาเพื่อพัฒนาความสุจริตให้เกิดขึ้นในสังคมไทย จำเป็นต้องกลับไปวิเคราะห์ฐานรากทางวัฒนธรรม และประเพณีที่เป็นจุดแข็งของแต่ละชุมชน แล้วนำจุดแข็งดังกล่าวมาพัฒนา และต่อยอดให้สอดคล้องกับสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองต่อไป

(4) **การพัฒนาองค์กรสุจริตต้นแบบ** การเสริมสร้าง และพัฒนาองค์กรต้นแบบด้านสุจริต ถือได้ว่าเป็นการกระตุ้นให้สังคม และองค์กรต่างๆ ได้กลับมาพิจารณาตัวแบบที่ดีดังกล่าว แล้วนำตัวแบบที่ดีไปพัฒนาและต่อยอดให้สอดคล้องกับองค์กรของตนเอง ด้วยเหตุนี้ องค์กรต้นแบบจะกลายเป็นแหล่งศึกษาและเรียนรู้จากองค์กรและหน่วยงานอื่นๆ โดยให้องค์กรต้นแบบได้ทำหน้าที่ในการฝึกฝน และพัฒนาองค์กรอื่นๆ ให้พัฒนาจุดแข็งของตนเองต่อไป เพื่อให้การพัฒนาองค์กรต้นแบบได้ขยายตัวออกไปสู่องค์กรอื่นๆ หรือภูมิภาคอื่นๆ

(5) **การพัฒนา และต่อยอดหมู่บ้านซ่อสะอาดสู่หมู่บ้านสุจริตอย่างยั่งยืน** ตามที่นักศึกษาหลักสูตร นักบริหารการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระดับสูง รุ่นที่ 5 ได้เข้าไปร่วมกันจัดทำยุทธศาสตร์รุ่นโดยการร่วมกัน พัฒนา “หมู่บ้านซ่อสะอาด” นั้น รากฐานสำคัญในการพัฒนาหมู่บ้านซ่อสะอาดคือ “ความสุจริต” จึงสมควรอย่างยิ่ง ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกระทรวงมหาดไทย จะได้เข้าไป ช่วยสนับสนุนกิจกรรมและโครงการดังกล่าวให้เกิดความยั่งยืน รวมไปถึงการขยายฐานการพัฒนาไปสู่หมู่บ้านอื่นๆ อีก กว่า 80,000 หมู่บ้าน เพื่อให้หมู่บ้านเหล่านั้นเป็นหมู่บ้านที่ยึดมั่นอยู่ในหลักการแห่งความสุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำ “บวร” คือ บ้าน วัด และโรงเรียนมาร่วมเป็นกลไกในการพัฒนาและส่งเสริมความสุจริตให้มีความยั่งยืน การพัฒนาโดยยึดหมู่บ้านเป็นฐานนั้น จะนำไปสู่การบ่มเพาะสุจริตธรรมให้เจริญเติบโตขึ้นภายในใจของประชาชนใน ชุมชนต่อไป

(6) **การจัดหลักสูตรพัฒนาสุจริตธรรมสู่ชีวิตสะอาดอย่างยั่งยืน** การจัดหลักสูตรนี้จะส่งผลในเชิงบวกต่อ การพัฒนาเด็กและเยาวชนตั้งฐานราก โดยการปลูกฝังหลักสุจริตธรรมตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงระดับ มหาวิทยาลัย โดยใส่ประเด็นนี้หลังไปในวิชาหน้าที่พลเมือง และศีลธรรม เพื่อให้เยาวชนเกิดค่านิยมโตไปแล้ว ไม่โกง ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรนี้จะต้องเชื่อมโยงเข้ากับบริบทของประชาคมอาเซียน โดยนำบริบทของประเทศที่มี มาตรฐานความโปร่งใสมาเป็นฐาน หรือต้นแบบในการเรียนรู้ ผสานเข้ากับกิจกรรมยุทธศาสตร์ซ่อสะอาดในประชาคม อาเซียน หลักสูตรเหล่านี้ ควรเป็นการจัดการร่วมระหว่างภาครัฐ และภาคเอกชน และองค์กรอิสระ เช่น สำนักงาน ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งจะทำได้เยาวชนคนซ่อสะอาด และเป็นต้นแบบให้เยาวชนกลุ่มอื่นๆ ได้รับแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาต่อไป

(7) **การจัดทำตัวชี้วัดว่าด้วยการพัฒนาสุจริตธรรม** สิ่งสำคัญในเชิงวิชาการคือ การจัดทำตัวชี้วัดว่าด้วย ความสุจริต ซึ่งสามารถทำตัวชี้วัดในทุกระดับ โดยเริ่มจากระดับอนุบาล ควรเป็นตัวชี้วัดให้เด็กอนุบาลได้ซึมซับและ พัฒนาอย่างไร รวมไปถึงระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับมหาวิทยาลัย ในทุกระดับเหล่านี้ ต้องมีตัวชี้วัดที่ จะกำหนดค่ามาตรฐานในการพัฒนาสุจริตธรรม ซึ่งตัวชี้วัดเหล่านี้ จะสัมพันธ์กับเนื้อหา กิจกรรม โครงการ และ เป้าหมายในการพัฒนาในระดับต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาสุจริตธรรมมีความเป็นรูปธรรม และมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

10.1.6 สรุป และวิเคราะห์ความซื่อสัตย์สุจริต

บทความทางวิชาการ เรื่อง “สุจริตธรรมในฐานะเครื่องมือป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย ปัจจุบัน” นี้ ผู้เขียนได้กำหนดกรอบที่จะศึกษาความหมาย คุณค่าและความสำคัญ หลักธรรมที่เข้ามาสนับสนุน กระบวนการพัฒนาความสุจริต และแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาหลักสุจริตธรรมที่เหมาะสมแก่ชีวิตและ สังคมไทยยุคปัจจุบัน จากการศึกษาแง่มุมต่างๆ ทำให้พบคำตอบที่น่าสนใจหลายประการด้วยกัน เมื่อกล่าวถึง ความหมายของความสุจริตนั้น เมื่อวิเคราะห์ความหมายของ “สุจริต” โดยพยัญชนะ จะประเด็นที่น่าสนใจว่า “สุจริต สะท้อนแง่มุมของการประพฤติดี การประพฤติงาม และการประพฤติง่าย” ความหมายโดยพยัญชนะในสองความหมาย แรกอาจจะทำให้เราเข้าใจ เพราะมีการแปลโดยทั่วไปตามที่ปรากฏในราชบัณฑิตยสถาน แต่ถ้ากล่าวถึงความหมายว่า “การประพฤติง่าย” นั้น เป็นการสะท้อนวิถีชีวิตของการกิน การอยู่ และการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ซึ่งความเรียบง่าย จะปรากฏผ่านหลักธรรมข้อ “สันโดษ” ที่ยินดีตามที่ได้ และพอใจตามที่มี โดยไม่ใช่อ่านาจ และหน้าที่เข้าไปกระทำการ บิดเบือนเพื่อให้ได้มาซึ่งสมบัติสาธารณะที่มีควรมีควรรได้ หรือแย่งชิงทรัพย์สินสมบัติของบุคคลอื่น ในขณะที่ ความหมายโดยอรรถนั้น ความสุจริตนั้นสะท้อนแง่มุมทั้งในเชิงอัตตะวิสัย และภาวะวิสัย ในเชิงอัตตะวิสัย นั้น ได้รับการอธิบายโดยอาศัยความรู้ หรือไม่รู้ข้อเท็จจริงบางประการของบุคคลเป็นสำคัญ ถ้าความไม่รู้นั้นเกิดจาก ความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้กระทำ ก็ถือได้ว่าไม่สุจริตเช่นเดียวกัน ในขณะที่เชิงภาวะวิสัย เป็นหลักการ พื้นที่มีความเกี่ยวพันโดยตรงกับความซื่อสัตย์ ความเป็นธรรม ความมีเหตุผล การปกป้องความไว้วางใจ การคำนึงถึง

ผลประโยชน์ของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความประพฤติดชอบ และการประพฤติในทางที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นสะท้อนถึงการประพฤติในเชิงบวกที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของตนเองและสังคม

หลักสุจริตธรรมนั้นจัดได้ว่าเป็นรากฐานความดีทุกประการ เพราะหากบุคคลใดมีหลักสุจริตธรรมภายในจิตใจ จะกลายเป็นบุคคลที่มีชีวิตที่สะอาด ทั้งทางจิตใจ ทางกาย และทางวาจา ซึ่งความสะอาดของชีวิตทั้ง 3 ด้านนั้น จะส่งผลต่อการเป็นอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายในครอบครัว ชุมชน องค์กร สังคม และประเทศชาติ รวมถึงก้าวไปสู่การสร้างความสะดวกสบายในระดับโลกด้วย จะเห็นว่า ความสะอาดในสังคม หรือระดับประเทศนั้น จึงมีรากฐานสำคัญมากจากความสะอาดในเชิงปัจเจกของประชาชนในครอบครัว ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาความสะดวก จึงจำเป็นต้องเริ่มต้นมาจากรากฐานรากของชุมชนคือทุกชีวิตที่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว ด้วยเหตุผลดังกล่าว พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า จงตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรมความดี โดยการประพฤติดุจสุจริต อย่าประพฤติดุจทุจริต เพราะสิ่งที่จะรักษามนุษย์และสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขคือสุจริตธรรมนั่นเอง

ถึงกระนั้น การที่จะส่งเสริม และพัฒนาความสุจริตได้อย่างครอบคลุมได้นั้น ควรที่จะนำหลักทริ โอตบปะ คือ ความละอายต่อบาป หรือความทุจริต และความเกรงกลัวต่อผลของบาป คือการทุจริต อีกทั้งนำหลักสัมมาอาชีวะ หรือสัมมาชีพเข้ามาช่วยกระตุ้นเตือน เพราะสัมมาชีพ หรือการทำมาหาเลี้ยงชีพนั้น ควรอยู่บนครรลองของความสุจริต ไม่แสวงหาช่องทาง หรือบิดเบือนเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งทีในช่องทางที่ก่อให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน อันจะส่งผลเสียในภาพรวมต่อการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ในขณะที่แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาสุจริตธรรมให้เกิดขึ้นแก่ชีวิตและสังคมนั้น ควรจะเริ่มต้นด้วยการจัดการความรู้เกี่ยวกับความสุจริต การจัดทำแผนที่ว่าด้วยความสุจริต การค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าด้วยการเสริมสร้างความสุจริต การพัฒนาองค์กรสุจริตต้นแบบ การพัฒนา และต่อยอดหมู่บ้านสะอาดสู่หมู่บ้านสุจริต อย่างยั่งยืน การจัดทำหลักสูตรพัฒนาสุจริตธรรมสู่ชีวิตสะอาดอย่างยั่งยืน และการจัดทำตัวชี้วัดว่าด้วยการพัฒนาสุจริตธรรม

บทบาท และหน้าที่ในการพัฒนา และส่งเสริมความสุจริตให้เกิดขึ้นในสังคมไทยนั้น จึงไม่ควรผลักภาระให้แก่กลุ่มคน หรือกลุ่มบุคคลใดกลุ่มบุคคลหนึ่ง แต่ควรเริ่มต้นปลูกฝังและกระตุ้นเตือนในทุกองคาพยพในสังคมไทย ในขณะที่แง่มุมด้านการศึกษา นั้น ควรเสริมสร้างพลังสุจริตเข้าไปในหลักสูตรที่ว่าด้วยวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม เพื่อให้เด็กเยาวชนละลายชั่ว และเกรงกลัวต่อการประพฤติดุจทุจริต อันจะส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมโตไปแล้วไม่โกง ประเทศชาติบ้านเมือง ซึ่งจะทำให้พลเมืองอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของกันและกัน

การที่สังคมกระตุ้นเตือนให้มีการตระหนักรู้ในคุณค่าและความสำคัญของ “สุจริตธรรม” อย่างต่อเนื่องผ่านโพล และงานวิจัยต่างๆ นั้น สะท้อนให้เห็นถึงการที่กลุ่มคนทั่วไป ทั้งผู้นำ ภาคข้าราชการ และรัฐวิสาหกิจต่างๆ ไม่ประพฤติดัวและดำรงตนให้สอดคล้องกับหลักการสุจริตดังกล่าว และผลกระททำที่ตามมาคือความสูญเสียงบประมาณในแต่ละปีจำนวนมาก การพัฒนาที่ล่าช้า การก่อสร้างที่ขาดมาตรฐาน และศักยภาพในการแข่งขันกับประเทศต่างๆ ในอาเซียน และระดับโลกที่ไม่สามารถดึงดูดนักลงทุนมาประกอบธุรกิจในประเทศไทย เพราะต้องจ่ายส่วนต่างๆ จำนวนมากให้แก่บุคคลบางกลุ่ม ฉะนั้น การกระตุ้นเตือนความสุจริตให้เกิดขึ้นในสังคมไทยจนกลายเป็นค่านิยมหลักนั้น จะทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่เหมาะสมแก่การลงทุน และการอยู่ร่วมกันอย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ บนฐานของความรัก แบ่งปัน เคารพ และให้เกียรติซึ่งกันและกัน

10.2 มลล 38 ประการ ข้อ 6. การตั้งตนชอบ

หมายถึงการดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมาย ด้วยความถูกต้องและสุจริต อยู่ในสัมมาอาชีวะ มีแผนการที่จะไปให้ถึงจุดหมายนั้นด้วยความไม่ประมาท มีการเตรียมพร้อม และมีความอดทนไม่ละทิ้งกลางคัน

10.3 ขรวาสาธรรม 4 ประการ ข้อ 1. สัจจะ (ความซื่อสัตย์)

ขรวาสาธรรม คือธรรมของผู้ครองเรือน ประการ 4 ประการ ได้แก่ 1. สัจจะ ความซื่อสัตย์ 2. ทมะ การฝึกตน 3. ขันติ การอดทน 4. จาคะ (การบริจาค/การเสียสละ) ซึ่งความซื่อสัตย์ ถูกบรรจุไว้ในข้อ 1 ดังนี้

1. สัจจะ (ความซื่อสัตย์)

สัจจะ ในขรวาสาธรรม 4 หมายถึง ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง ด้วยกายจริง คือ ประพฤติด้วยความสุจริต ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง วาจาจริง คือ พูดความจริง และใจจริง คือ มีความจริงใจ ลักษณะของสัจจะ ได้แก่ มีความจริงใจ เป็นเรื่องจริง มีความตรง คือ ประพฤติสุจริตในกาย วาจา และใจ มีความแท้ คือ ไม่เหลวไหล ไม่ล้อเล่น ซึ่งสัจจะมี 5 ประการ ได้แก่

1. จริตต่อการทำงาน หมายถึง ทำอะไรต้องทำจริง ตั้งใจทำ ทำด้วยความมุ่งมั่นให้งานนั้นสำเร็จ และเกิดประโยชน์จริง
2. จริตต่อหน้าที่ หมายถึง ทำจริงในงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งเรียกว่า “หน้าที่” ไม่ประมาทเลินเล่อ ไม่หละหลวม ไม่หลีกเลียง เอาใจใส่ต่องานหรือหน้าที่เพื่อให้งานนั้นสำเร็จไปได้ด้วยดี
3. จริตต่อวาจา หมายถึง รักษาวาจาตามที่ได้ตกลงกันไว้มิให้คลาดเคลื่อน พูดจริงทำจริง คนที่กล่าววาจาเท็จต่อตนเองจะไปจริงต่อคนอื่นได้อย่างไร เพราะฉะนั้นคนไม่จริงต่อวาจาก็คือ คนที่ไม่จริงต่อตนเอง
4. จริตต่อบุคคล หมายถึง จริตต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น จริตต่อมิตรสหาย จริตต่อญาติมิตร เป็นต้น ซึ่งเรียกว่า “ซื่อตรง” ถ้าจริงต่อผู้บังคับบัญชาหรือเจ้านาย เรียกว่า “สวามิภักดิ์” แต่ถ้าจริงต่อผู้มีพระคุณ เช่น บิดา มารดา ครูอาจารย์ เรียกว่า “กตัญญูกตเวทิตะ”

5. จริตต่อความดี หมายถึง มุ่งประพฤติความดีจนเป็นนิสัย ต่อหน้าประพฤตินั้นไร้มัลลหลังก็ประพฤติเช่นนั้น มุ่งทำความดีเพื่อความดี อย่าทำความดีเพื่อให้ได้ลาภยศสรรเสริญหรือเพื่อวัตถุอื่นใด

อานิสงส์ของการมีสัจจะ 7 ประการ ได้แก่ 1. เป็นผู้มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน 2. เป็นผู้มีความหนักแน่น มั่นคง 3. เป็นผู้มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน 4. ผู้อื่นเคารพยกย่อง 5. ผู้อื่นเชื่อถือ และยำเกรง 6. สมาชิกในครอบครัวมีความสุข และมีความมั่นคง 7. เป็นผู้ได้รับเกียรติ และมีชื่อเสียง

โทษของการขาดสัจจะ 4 ประการ ได้แก่ 1. เป็นผู้ไม่มีความรับผิดชอบ 2. หาคความเจริญในหน้าที่การงานไม่ได้ 3. เป็นคนไม่น่าเชื่อถือ 4. ไร้ชื่อเสียง และเกียรติยศ

10.4 หลักหิริโอตตปปะ

คำว่า “หิริ” หมายถึง “การละอายต่อบาป” ซึ่งคำว่า “บาป” หมายถึง “สิ่งที่ทำให้จิตใจเสีย คือมีคุณภาพต่ำลง ไม่ว่าจะเสียในแง่ใดล้วนเรียกว่าบาปทั้งสิ้น สิ่งที่ทำแล้วเป็นบาป หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่ง บาปหมายถึงสิ่งที่มนุษย์นั้นไม่ควรกระทำ ไม่ว่าด้วยทาง กาย วาจา หรือใจ เพราะเป็นสิ่งที่พึงจะนำทุกข์มาให้แก่ตนและผู้อื่น บาปในบริบทนี้ คือสิ่งที่ตรงกันข้ามกับคำว่า “สุจริต” นั่นคือ “ทุจริต” ฉะนั้น หิริ จึงหมายถึงการเกรงกลัวต่อความทุจริตอย่างใดอย่างหนึ่งที่มนุษย์กำลังตัดสินใจกระทำ ไม่ว่าจะเป็นการทุจริตทางใจที่เริ่มจากการคิดและมุ่งหวังจะคดโกง หรือคอร์รัปชัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การคิดแสวงหาช่องทางที่จะกระทำ เมื่อตัดสินใจแล้วจึงนำกายไปคดโกงด้วยอาการอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมไปถึงการใช้วาจาพูดจาหวานล่อ หรือบิดเบือนเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตัวเองปรารถนาในขณะทีโอตตปปะ หมายถึง “การเกรงกลัวต่อผลของบาปที่จะเกิดขึ้นตามมา” การที่มนุษย์ตระหนักรู้ถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมาภายหลังที่ได้ตัดสินใจทุจริตคดโกงด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการถูกจับได้ การติดคุก และการเสียชื่อเสียงเกียรติภูมิของตนเอง และตระกูล จึงจะเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้มนุษย์หยุดยั้งที่จะตัดสินใจประพฤติดทุจริตคดโกงทรัพย์สินสมบัติของบุคคลอื่น หรือสมบัติสาธารณะ หลักธรรมว่าด้วยหิริโอตตปปะ อันหมายถึงความละอายต่อบาป และเกรงกลัวต่อผลบาปที่จะเกิดตามมานั้น ถือได้ว่า เป็นแรงจูงใจสำคัญที่จะทำให้มนุษย์ยึดมั่นอยู่ในความสุจริตทั้ง

ทางใจ กาย และวาจา แต่เมื่อใดก็ตามที่ธรรมคุณนี้ล้นสลายลงไปจากใจ จะทำให้มนุษย์ไม่สามารถอยู่ร่วมกันในโลกได้อย่างมีสันติสุข เพราะหลักธรรมชุดนี้ ถือได้ว่าเป็นธรรมสำหรับคุ้มครองโลก เพื่อให้ชาวบ้านละอาย และเกรงกลัวที่จะทำให้เกิดพลาดบกพร่องต่อเพื่อนมนุษย์ร่วมโลก ตัวแปรสำคัญที่จะทำให้มนุษย์ไม่ละอาย และเกรงกลัวต่อผลของบาปที่จะเกิดตามมาคือ “ความโลภ” จากกรณีศึกษาจำนวนมากพบว่า เมื่อมนุษย์ถูกความโลภครอบงำ จะกลายเป็นแรงจูงใจให้มนุษย์เห็นแก่ประโยชน์เฉพาะหน้าที่จะเกิดขึ้น ตัวอย่างที่เกิดขึ้นในคัมภีร์พระไตรปิฎก คือ “กรณีที่เกิดขึ้นในอัครคณสูตร” ที่ประชาชนอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคม ทั้งนี้ เมื่อข้าวสาสึเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ มนุษย์จะเก็บข้าวรับประทานเพียงเพื่อประทังความหิว เมื่ออิ่มแล้วก็กลับไปทำหน้าที่ของตัวเอง แต่เมื่อจำเริญกาลผ่านไป มนุษย์บางกลุ่มสนใจเฉพาะความอยู่รอดของตัวเอง รวมไปถึงครอบครัวของตนเอง จึงเกิดการสะสมโดยการเก็บเกี่ยวข้าวสาสึที่เป็นสมบัติสาธารณะไปเป็นของตนเอง โดยมีได้สนใจความอยู่รอดของคนอื่น จึงตัดสินใจเก็บเกี่ยวไปเพื่อประโยชน์ส่วนตนโดยไม่สนใจ และกลัวว่าคนอื่น ๆ จะอยู่รอดหรือไม่ จากความไม่ละอายใจต่อเพื่อนร่วมสังคม และไม่เกรงกลัวว่าสังคมจะตำหนิหรือไม่ดังกล่าว จะทำให้สังคมเกิดความโกลาหล และขาดสันติสุขจนเป็นที่มาของการทุบต้อ และตำหนิซึ่งกันและกัน ฉะนั้น ความละอายและความเกรงกลัวจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการคุ้มครองโลกและสังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขมากยิ่งขึ้น

10.5 หลักสัมมาอาชีวะ

สัมมาอาชีวะ หมายถึง การเว้นมิจฉาอาชีวะ อันได้แก่ การเลี้ยงชีพไม่ชอบ คือการแสวงหาปัจจัยมาบริโภคที่มีชอบ คือการโกงหรือหลอกลวง เว้นการประจบสอพลอ การบีบบังคับขู่เข็ญ และการต่อลาภด้วยลาภ หรือก็คือการแสวงหาลาภโดยไม่ประกอบด้วยความเพียร (สัมมาวายามะ) คือขี้เกียจ อยากรได้มาง่ายๆโดยไม่อาศัยกำลังแห่งสติปัญญาและร่างกาย ข้าโลกจนไม่ชอบธรรม เช่น ทุจริตคดโกง การเบียดเบียนลูกจ้าง และทำลายสิ่งแวดล้อม หลักสัมมาอาชีวะ สะท้อนถึงการไม่ประกอบอาชีพที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวม ซึ่งหลักพระพุทธศาสนาได้ให้กรอบเอาไว้ 5 ประการ คือ (1) สัตถวณิชชา คือ การขายอาวุธ ได้แก่ อาวุธปืน อาวุธเคมี ระเบิดนิวเคลียร์ อาวุธอื่น ๆ เป็นต้น อาวุธเหล่านี้หากมีเจตนาเพื่อทำร้ายกัน จะก่อให้เกิดการทำลายล้างซึ่งกันและกัน โลกจะไม่เกิดสันติสุข (2) สัตตวณิชชา หมายถึง การค้าขายมนุษย์ ได้แก่ การค้าขายเด็ก การค้าทาส ตลอดจนการใช้แรงงานเด็ก และสตรีอย่างทารุณ รวมถึงการขายตัวหรือขายบริการทางเพศทั้งของตัวเองและผู้อื่น (3) มังสวณิชชา หมายถึง การค้าขายสัตว์เป็น สำหรับฆ่าเพื่อเป็นอาหารเป็นการส่งเสริมให้ทำผิดศีลข้อที่ 1 คือการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต (4) มัชชวณิชชา หมายถึง การค้าขายน้ำเมา ตลอดจนการค้าสารเสพติดทุกชนิด รวมถึงการเสพเอง และ (5) วิสวณิชชา หมายถึง การค้าขายยาพิษ ซึ่งเป็นอันตรายต่อผู้ใช้ รวมทั้งเป็นอันตรายต่อสัตว์ การเข้าไปเกี่ยวข้องกับมิฉาชีพทั้ง 5 ประการดังกล่าว จะเป็นตัวแปร หรือปัจจัยเกื้อหนุนให้มนุษย์เข้าไปเกี่ยวข้องกับการทุจริตในโอกาสต่างๆ ต่อไป เพราะอาชีวะเหล่านี้มักจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกลุ่มคนที่มีอิทธิพล และกลุ่มผลประโยชน์ในลักษณะต่างๆ ฉะนั้น การยึดมั่นในสัมมาอาชีวะ จึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้มนุษย์ตั้งมั่นอยู่ในความสุจริตทั้งทางใจ กาย และวาจา และประสบความสำเร็จดังที่พระพุทธเจ้าทรงย้ำว่า “ยศย่อมนเจริญแก่ผู้มีความหมั่น มีสติ มีการทำงานสะอาด ใครครวญก่อนแล้วจึงทำสำรวมแล้วเป็นอยู่โดยธรรม ไม่ประมาท

10.6 หลักสันโดษ

ความสันโดษ คือ ความยินดี ความพอใจ คือความรู้จักพอดี ความรู้จักพอเพียงมีลักษณะ 3 อย่าง คือ (1) ยินดีพอใจในสิ่งที่มีที่ได้มา ด้วยเรี่ยวแรงของตนในทางชอบธรรม ไม่ดิ้นรนอยากได้จนทำให้เกิดความเดือดร้อน (2) ยินดีพอใจกำลังของตน ใช้กำลังที่มีอยู่ เช่นความรู้ ความสามารถให้เกิดผลเต็มที่ ไม่ย่อหย่อนบกพร่อง (3) ยินดีพอใจแต่ไม่เกินไปเลย คือรู้จักพอเป็น อิ่มเป็น และแบ่งปันส่วนที่เกินไปเพื่อผู้อื่นตามสมควร ความสันโดษ เป็น

แนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดความพอดีในชีวิตประจำวัน ไม่ฟุ้งเฟ้อเกินไป ไม่เขี้ยวเกินไป ไม่ฟุ้งซ่านจนเกิดเดือดร้อน เป็นต้น เป็นแนวปฏิบัติกลางๆ เพื่อให้ชีวิตมีความอึด ไม่พร่อง อันเป็นเหตุให้มีความสุขดังคำกล่าวที่ว่า "รู้จักพอก่อนสุขทุกสถาน"

ความสันโดษเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งที่จะเข้าไปทำหน้าที่ในการพัฒนาความสุจริตให้เกิดขึ้น เพราะเมื่อนุชยอินดี และพอใจการแสวงหาทรัพย์ตามศักยภาพของตนเองแล้ว ย่อมเป็นการง่ายที่จะประพฤติตัวและดำรงตนอยู่ในฐานะของความสุจริต ไม่พยายามที่จะแสวงหาช่องทางในการทุจริตคอร์รัปชันสมบัติสาธารณะหรือสมบัติที่บุคคลอื่นๆ รัก และหวงแหน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่พระพุทธเจ้าทรงย้ำว่า “จงสันโดษในสิ่งเสพ แต่อย่าสันโดษในกุศลธรรม” เมื่อแต่ละคนสันโดษในสิ่งเสพ ย่อมเป็นการง่ายที่จะดำรงตนอยู่ในความสุจริต อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาตัวสุจริตธรรมให้เจริญ และมีขึ้นภายในจิตใจ สุจริตธรรมจะกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันมิให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน

11. การนำความรู้และหลักธรรมมาใช้ในโครงการคุณธรรม

ในทุกขั้นตอนในการทำงาน โครงการกิจกรรม ดังนี้

1. P (Plan)	หมายถึง	ขั้นตอนการวางแผนงาน
2. D (Do)	หมายถึง	ขั้นตอนการดำเนินการ
3. C (Check)	หมายถึง	ขั้นตอนการตรวจสอบประเมินผล
4. A (Act)	หมายถึง	ขั้นตอนการรายงานผล การปรับปรุงแก้ไข

12. ความสำเร็จ

- 12.1 ผู้บริหารมีพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนสูงสุด
- 12.2 ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์สุจริต
- 12.3 นักเรียนได้รับผลประโยชน์จากการบริหารทรัพยากรของโรงเรียนอย่างคุ้มค่า

13. การวัดและประเมินผล

ประเมิน โดยการสังเกต ตามแบบสังเกต และประเมินเมื่องานเสร็จสิ้น

14. งบประมาณ

ไม่ใช้งบประมาณ

บรรณานุกรม

Veridian E-Journal, Silpakorn University. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0 School Administration Communities Participation in Thailand 4.0

เข้าถึงได้จาก: <https://tuxsablog.skilllane.com/2022/07/08/7-time-management-tips/>.

20 มกราคม 2567.

พระมหาพรหมชา ธมฺมหาโส, รศ.ดร. (2557) สัจธรรมในฐานะเครื่องมือป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย

ปัจจุบัน. เข้าถึงได้จาก: <https://www.mcu.ac.th/article/detail/439/> 20 มกราคม 2567.

รศ.ดร.นิยม รัฐอมฤต. ธรรมภิบาล. เข้าถึงได้จาก: <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ธรรมภิบาล>

